

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARINING KREATIV KOMPETENTLIGI

*Andijon davlat tibbiyot instituti Yoshlar bilan ishlash, ma’naviyat va ma’rifat bo‘lim
uslubchisi*

*Buxoro Innovatsiyalar Universiteti Pedagogika nazariyasi va tarixi yo‘nalishi 1-
bosqich magistranti*

Abdurashitov Otabek Abdullajonovich

Annotatsiya: *Dunyo misli ko‘rilmagan sur‘atlarda rivojlanmoqda va mutaxassislar bugungi kunda texnologiya fanini o‘n yil oldin qanday o‘qitilgan bo‘lsa, xuddi shunday o‘qitish mumkin emasligini ta’kidlamoqda. Pedagogika darslari nafaqat pedagogik yangiliklari bilan talabalarni o‘ziga jalb qilishi, balki o‘quv materialini turli fanlardan amaliy ko‘nikmalarga aylantirish nuqtasiga aylanishi mumkin. Mazkur maqolada bo‘lajak o‘qituvchilarni kreativ kompetentligini rivojlantirishga oid tajriba sinov-natijalari, shaxsga xos kreativlik sifatleri, kreativ kompetentlikni rivojlantirish omillari, yo‘llari hamda kreativ o‘qitishning metod va strategiyalari yoritib berilgan.*

Kalit so‘zlar: *bo‘lajak o‘qituvchi, tajriba-sinov ishlari, kreativ kompetentlik, kreativlik sifatleri, kreativ metod va tendensiyalar.*

KIRISH

Pedagogik ta’limni insonparvarlashtirish elementi sifatida bo‘lajak texnologiya o‘qituvchisining kasbiy kompetentsiyasini rivojlantirish muammosi, shubhasiz, hozirgi davrda dolzarb bo‘lib, jamiyatning o‘z vazifalarini samarali bajaradigan raqobatbardosh ta’lim xodimlarini tayyorlashga bo‘lgan ob’ektiv ehtiyoji bilan belgilanadi.

Bo‘lajak o‘qituvchilarni kasbiy tayyorlash mazmuni bo‘lajak texnologiya o‘qituvchisini tayyorlashning mavjud an’anaviy tizimi bilan bu jarayonni tizimli, fanlararo va shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvlar asosida insonparvarlashtirish zarurati o‘rtasida tafovut mavjudligini ko‘rsatadi. Ushbu muammoni hal qilish yo‘lini izlash umumiy o‘qituvchilar va pedagogika o‘qituvchilari uchun dolzarbdir, bu ularning kasbiy va pedagogik tayyorgarligining aniq fanlararo tabiati, pedagogikaning kasbiy faoliyatidagi xavf darajasi bilan bog‘liq. Tadqiqotning maqsadi o‘qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasining kreativ komponentini shakllantirish bosqichlari va tarkibiy qismlarini ajratib ko‘rsatishdir.

ASOSIY QISM

Hozirgi vaqtda o‘qituvchilarning umumiy mehnat texnologik tayyorgarligi yetarli darajada emasligi pedagogika oliy o‘quv yurtlarida bo‘limlararo o‘zaro hamkorlikning past darajasi, bu jarayonni boshqarishning vakolatli organi yo‘qligi, o‘qitishga fanlararo yondashuvlarga e’tibor bermaslik bilan bog‘liq bo‘lib, bu fan salohiyatini sezilarli darajada pasaytiradi. Shuningdek, o‘quv jarayonida o‘qituvchilarni talabalarga mehnat

tarbiyasiga tayyorlashning amaliyotga yo'naltirilgan texnologiyalarini joriy etishga alohida e'tibor qaratilmayapti.

Shu munosabat bilan texnologiya o'qituvchisiga alohida shaxsiy va kasbiy talablar qo'yiladi. Albatta, o'qituvchi nafaqat inson va hozirgi hodisalar haqidagi ilmiy, kasbiy bilimlarga, balki insonparvarlik mazmuniga ega bo'lgan bilimlarga ham ega bo'lishi lozim.

Talabalarning kasbiy-pedagogik kompetentligini shakllantirishning nazariy asoslarini belgilab, biz ushbu kreativ kompetentligini tizimli ravishda shakllantirilishi va takomillashtirilishi bosqichlarini ajratib ko'rsatamiz. Talabalarning kreativ kompetentini rivojlantirishning muhim vositasi fanlararo integratsiya bo'lib, u pedagogik faoliyatning yagona semantik makonining mantiqiy munosabatlarini maqsadli qurish bilan bog'liq va talabalar tomonidan o'zlashtirilgan kompetensiyalar majmuasidan foydalangan holda muammolarni hal qilishga yordam beradi. Birinchi bosqich - pedagogika va falsafa kurslarini o'rganish. Ikkinchisi - talabalarning shaxsiyatini kasbiy yo'naltirishni ta'minlash, ya'ni. pedagogik tushunchalarni tahlil qilishning ularning falsafiy asoslaridan pedagogik talqiniga bo'lgan harakati natijasida yuzaga keladigan falsafiy bilimlarni o'quvchilarning tarbiyaviy ishda qo'llashga tayyorligi. Nihoyat, uchinchi bosqich - pedagogika va o'qituvchilar tayyorlashdagi fundamental fanlar - psixologiya va falsafa o'rtasidagi fanlararo aloqalarni ta'minlash. Pedagogika va psixologiyani o'qitishda loyihalash faoliyati uchun o'qitish texnologiyalaridan keng foydalanish zarurligini ta'kidlash kerak. Xususan, psixologik xavfsiz ta'lim muhitini loyihalash. Qulay va psixologik xavfsiz sharoitlarni loyihalash texnologiyalarini biladigan o'qituvchi talabalar uchun mehnat mashg'ulotlarini samarali tashkil eta oladi va ularning muayyan texnologiyalarni psixologik o'zlashtirishiga hamroh bo'ladi.

Bo'lajak o'qituvchilarni kreativ kompetentligini shakllantirishni bir nechta vazifalarini belgilaydi:

- O'quv jarayonini olib borish kompetensiyasi
- Tarbiyaviy ishlarni tashkil etish kompetensiyasi
- Ota-onalar bilan aloqalarni o'rnatish qobiliyati
- Talabalar uchun individual ta'lim yo'nalishini qurish kompetensiyasi
- Original ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish bo'yicha kompetensiya
- Zamonaviy ta'lim texnologiyalarini o'zlashtirish kompetensiyasi
- Kasbiy va shaxsiy takomillashtirish kompetensiyasi
- O'qituvchining ijodiy qobiliyatlari
- Ta'lim jarayoni uchun sog'liqni saqlash sharoitlarini tashkil etish kompetensiyasi
- Ovqatlanishdan oldin rivojlanish muhitini yaratishda kompetensiya
- Dizayn va tadqiqot fikrlash qobiliyatiga ega bo'lish, talabalarning guruh loyihasi va tadqiqot ishlarini tashkil etish va boshqarish

- Talabalarga o'z yutuqlarini baholash va ularni yaxshilash imkonini beruvchi baholash tizimidan foydalanish
- O'z faoliyatingiz va xulq-atvoringiz haqida fikr yurita olish va uni o'quv mashg'ulotlari davomida talabalar o'rtasida tashkil eta olish
- Darslarni dialog va munozara rejimida o'tkaza olish, talabalar muhokama qilinyotgan mavzu bo'yicha o'z shubhalari, fikr va qarashlarini bildirishlari, nafaqat o'zaro, balki o'qituvchi bilan ham muhokama qilishlari uchun muhit yaratib berishlari, o'z nuqtai nazarini ham shubha ostiga olish va tanqid qilish mumkin
- Kompyuter texnologiyalariga ega bo'lish va ulardan o'quv jarayonida foydalanish

Talabalarda kasbiy tafakkurni rivojlantirishning tarkibiy qismlaridan biri pedagogik muammolarni hal qilishning yuqori sifati hisoblanadi. Pedagogik vazifa pedagogik mahoratni rivojlantirish vositalaridan biri bo'lib, pirovardida u bo'lajak o'qituvchining kreativ kompetentligini takomillashtirish vositasidir. Agar haqiqiy muammoda o'qituvchi biron bir boshlang'ich holatni o'zgartirishga e'tibor qaratgan bo'lsa, u holda ta'lim muammosini hal qilishda talaba o'z fikrini tahlil qilish, o'z pozitsiyasining asosligini baholash bilan ko'proq band bo'ladi.

XULOSA

Bo'lajak o'qituvchining kreativ kompetentligini shakllantirish jarayonini tahlil qilish bizga quyidagi tendentsiyalarni aniqlashga imkon berdi: bo'lajak texnologiya o'qituvchisini tayyorlash bo'yicha o'zgaruvchan ta'lim dasturlarini tizimli, fanlararo va shaxsiyatga asoslangan gumanitar bilimlar mazmuni bilan boyitish zarurati. yondashuvlar; kasbiy fikrlash va reflektiv va sub'ektiv pozitsiyani shakllantirish va rivojlantirish maqsadida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarini tayyorlash usullari va texnologiyalarini kengaytirish. Aniqlangan tendentsiyalar shuni ko'rsatadiki, texnologiya o'qituvchisining kasbiy mahoratini rivojlantirish jarayoni ko'p qirrali va ta'lim jarayonida tegishli rejalashtirilgan yo'nalishga ega bo'lishi mumkin. Shunday qilib, bo'lajak texnologiya o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligining gumanitar tarkibiy qismi nafaqat pedagogik ta'lim sifati ko'rsatkichi, balki ma'naviy-axloqiy madaniyat, kasbiy-psixologik salohiyat va motivatsion va qadriyat yo'nalishi sifatida ham namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Sharipov SH.S. Kasb-hunar ta'limida Talabalar ijodkorlik qobiliyatlarini uzluksiz rivojlantirish. Monografiya. -T.: Fan, 2005. - 140 b.

2. Z.T. Nishonova, Z.Qurbonova, D.S.Qarshiyeva, N.B.Atabayeva Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya - T.: Fan va texnologiyalar 2014,124-b.

3. Тест креативности Торренса. Диагностика творческого мышления <http://psycabi.net/testy/577-test-kreativnosti-torrensa-diagnostika-tvorcheskogo-myshleniya>.

4. Drapeau Patti. Sparking student creativity (practical ways to promote innovative thinking and problem solving). - Alexandria - Virginia, USA: ASCD, 2014.

5. Pedagogik kompetentlilik va kreativlik asoslari" moduli bo'yicha o'quv-uslubiy qo'llanma. :- Toshkent 2015,40 b.